

ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ, Β'

Θέατρο Ἀργυροπούλου (Θίασος Μιράντας): Λιλῆς Πατρικίου-Ἰακωβίδη, «Ἀγγελίνα», κομεντί σὲ τρεῖς πράξεις καὶ τέσσερις εἰκόνες.—Θέατρο «Βρετάνια» (Θίασος Ἀνδρεάδης): Π. Παλαιολόγου, «Ἡ τρίτη πράξη», ψυχογραφικὴ κομεντί σὲ τρεῖς πράξεις καὶ ἑπτὰ εἰκόνες.—Ἐθνικὸ Θέατρο: Φρ. Σίλλερ, «Λουίζα Μίλλερ», δράμα σὲ πέντε πράξεις.

Ὁ Θίασος Μιράντας εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀσθενέστερους θεατρικοὺς ὀργανισμοὺς ποὺ θὰ λειτουργήσουν φέτος. Ἰδρύθηκε τελευταῖος, ὅταν οἱ περισσότεροι ἀξιόλογοι ἡθοποιοὶ εἶχαν πιά τοποθετηθεῖ, καὶ ἀναγκάστηκε νὰ συμπληρωθεῖ μὲ πρόσωπα πού, καθὼς τουλάχιστον ξέρω, πρώτη φορὰ παρουσιάζονται στὸ θέατρο (καὶ πού μὲ τὴν πρώτη τους ἐμφάνιση δὲ δικαιολόγησαν καθόλου τὴν ἀπότομη ὑπαρξή τους ἀπάνω στὴ σκηνή). Καὶ ὅταν εἶδα τὰ ὅπωςδὴποτε ἀνεκτὰ θεατρικὰ κτίρια εἶχαν πιά καταληφθεῖ, ὑποχρεώθηκε νὰ στεγαστεῖ στὸ Θέατρο Ἀργυροπούλου, πού, ὅπως τὸ ἔγραψα καὶ πέρσι, εἶναι πολὺ περισσότερο ἓνα χάνι, μιὰ ἐγκαταλελειμμένη ἀποθήκη, παρὰ ἓνας ναὸς τῆς Τέχνης.

Στὸ προηγούμενό μου σημείωμα εἶχα ἐκφράσει τὴν εὐχὴ νὰ διαλυθοῦν οἱ ἀνησυχίες πού μοῦ προκαλεῖ ἡ διασπορὰ τῶν δυνάμεων σὲ πάρα πολλοὺς θιάσους, καὶ νὰ μπορέσουν καὶ οἱ ὀχτῶ θίασοι πρόζας, πού πρόκειται νὰ ἐργασθοῦν φέτος στὰς Ἀθήνας, νὰ φθάσουν ἴσαμε τὸ τέλος τῆς χειμῶνιατικῆς περιόδου· ἀξίζει ὅμως νὰ ζήσουν, μόνο ἂν εἶναι σὲ θέση, ἔστω καὶ μὲ μικρὲς ἀβαρίες, νὰ ὑπηρετήσουν τὴν Τέχνη. Εἶναι ὁ Θίασος Μιράντας σὲ θέση νὰ μὴν προδώσει τὸν προορισμό του; Πολὺ φοβοῦμαι (καὶ πολὺ λυποῦμαι γι' αὐτό, γιὰτὶ καὶ συμπαθῶ καὶ ἐκτιμῶ τὴν Κα Μιράντα, καὶ ὁ θίασος, καθὼς φαίνεται ἀπὸ

τὸ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα στὸ πρόγραμμα, ἔχει ἀριστες προθέσεις) ὅτι πρέπει ν' ἀπαντήσω ἀρνητικά. Κι οἱ ἴδιοι ἀκόμα οἱ πρωταγωνισταί, ἡ Κα Μιράντα, ὁ κ. Γιαννίδης, καὶ οἱ ἐλάχιστοι πραγματικοὶ ἥθοποιοὶ ποὺ συνεργάζονται μαζί τους, ὁ κ. Σπ. Μουσούρης, ὁ κ. Μορίδης, ὁ κ. Δαμασιώτης, εἶναι ἀπὸ τοὺς ἥθοποιούς ἐκείνους ποὺ προσθέτουν βέβαια μιὰ σημαντικὴ συμβολὴ σ' ἕνα γερὸ θίασο, ἀλλὰ ποὺ δὲν ἔχουν καὶ τὴ δυναμικότητα ν' ἀποκρύψουν, ἔστω καὶ κάπως, τίς ἐλλείψεις ἐνὸς ἐλαττωματικοῦ συνόλου. Δὲ θεωρῶ δυνατό ὅτι οἱ πέντε αὐτοὶ ἥθοποιοὶ δὲ χωροῦσαν σὲ κανέναν ἄλλο θίασο κι ὅτι ὑποχρεώθηκαν ἀπὸ τὴν ἀνεργία νὰ σχηματίσουν ἕνα συγκρότημα περιττὸ καί, κατὰ τὴν ἀντίληψή μου, καταδικασμένο. Πότε θὰ ἐκλείψουν πιά οἱ ὀλέθριες φιλοδοξίες;

Εὐτυχῶς, ἡ ἐνοχλητικὴ πρώτη ἐπαφὴ τοῦ Θιάσου Μιράντας μὲ τὸ κοινὸ ἀπαλύνθηκε κάπως χάρις στὴν ἐκλογὴ τοῦ ἔργου. Ἡ «Ἀγγελίνα» τῆς Κας Πατρικίου ἀπέχει βέβαια πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι ἀριστούργημα, εἶναι ὅμως ἕνα ἔργο μὲ πολλὰ προσόντα, ποὺ ἀξίζει ν' ἀνεβαστεῖ, καὶ γιὰ νὰ τὸ γνωρίσει τὸ κοινόν, καὶ προπάντων γιὰ νὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία στὴ συγγραφέα, ποὺ ἔχει πολλὰς δυνατότητες, νὰ ἐξελιχθεῖ, νὰ συνειδητοποιήσει τίς ἐλλείψεις τῆς καὶ νὰ ξεπεράσει τὸν ἑαυτὸ τῆς. Καθὼς πληροφορήθηκα, ἡ Κα Πατρικίου προσπαθεῖ ἀπὸ πέρσι νὰ τὴν ἐμφανίσει· εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ Θιάσου Μιράντας ὅτι ἀντελήφθη πῶς σκοπὸς τοῦ Θεάτρου δὲν εἶναι μόνον νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ μορφώσει τὸ κοινόν, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ντόπιων συγγραφέων, ὅταν προσφέρουν ὑποσχέσεις. Ἡ Κα Πατρικίου ἔχει, ὅσο λίγοι, ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ δουλειά τῆς καὶ πίστη σ' αὐτήν· τῆς ἀξίζει νὰ δεῖ τὸ δημιούργημά της—γιὰ τὸ στήσιμο τοῦ ὁποίου κατέβαλε πολλοὺς κόπους κι ἐργάσθηκε πολὺ εὐσυνείδητα, ἔστω κι ἂν δὲν εἶναι ἄρτιο—ζωντανεμένο.

Ἡ «Ἀγγελίνα» εἶναι ἔργο πολὺ ἄνισο. Προβάλλει στὸ πρῶτο ἐπίπεδο μιὰ γυναικεῖα μορφή, τὴν Ἀγγελίνα, πλαστι-

κότατη και σύγχρονα πολύ βαθιά ψυχολογημένη. 'Η 'Αγγελίνα είναι μιὰ μᾶλλον ἀπλή γυναίκα, πού ἀγάπησε ὅμως μ' ἕνα πάθος ξεχωριστό, ἐντονότατο· εἶναι κι ἐξαιρετικά ἐξυπνη· χάρη σ' αὐτὴ τὴν ἐξυπνάδα της, δὲν ἀφήνει τὸ πάθος νὰ τὴν τυφλώσει, ἀντιλαμβάνεται ὅ,τι διαισθάνεται, πὼς ὁ ἀγαπημένος της ὁλοένα ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτήν. Αὐτὴ εἶναι ὑπέρτρια, οἰκονόμος σ' ἕνα ξενοδοχεῖο· κι αὐτὸς ἀσχολεῖται δῆθεν στὸ ξενοδοχεῖο, μὰ οὐσιαστικά διατρέφεται ἀπ' αὐτήν. 'Η 'Αγγελίνα τὸ ξέρει, μὰ δὲν τὴ μέλει· ὅ,τι ἔχει σημασία γι' αὐτήν, εἶναι νὰ κρατήσῃ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο κοντὰ της τὸν 'Αποστόλη της. Ζηλεύει τίς γυναῖκες πού πλησιάζει ἐκεῖνος, ἀλλὰ χωρὶς δυνατό μίσος· ξέρει ὅτι δὲν εἶναι αὐτὲς οἱ ἐχθροί. 'Ακατανίκητη ἐχθρὰ εἶναι ἡ θάλασσα. 'Ο 'Αποστόλης ἔχει τὴν παράφορη νοσταλγία τοῦ ταξιδιοῦ, τῆς φυγῆς. Δὲν ὀνειρεύεται παρὰ τίς ἀπόμακρες χῶρες, πού τίς φαντάζεται παραμυθένιες. 'Η 'Αγγελίνα μάταια προσπαθεῖ νὰ τὸν συγκρατήσῃ, ὁ 'Αποστόλης κάποτε φεύγει· καὶ τότε ἡ 'Αγγελίνα ἔχει τὴ δύναμη τῆς μεγάλης θυσίας. Τὴν ἴδια βραδιά πού ἔφυγε, ἔγινε στὸ ξενοδοχεῖο μιὰ κλοπὴ· ὅλοι τὸν ὑποπτεύονται. 'Η 'Αγγελίνα σκέπτεται πὼς τὸ καράβι δὲν εἶναι ἀκόμα μακριά, πὼς οἱ 'Αρχεὲς ἔχουν καιρὸ νὰ τὸ σταματήσουν, πὼς θὰ διακυβεῖ τὸ ὄνειρο τοῦ 'Αποστόλη. Φωνάζει ὅτι αὐτὴ ἔκλεψε. Εὐτυχῶς, τὴν ἰδια στιγμὴ, ἀνακαλύπτεται ὁ πραγματικὸς ἔνοχος. 'Η 'Αγγελίνα, μ' ἕνα πελώριο κενὸ μέσα της ἀλλὰ καὶ μὲ μιὰ χαρὰ, τὴ χαρὰ ὅτι τουλάχιστον ὁ ἀγαπημένος της ζεῖ πλέρια τὴ ζωὴ του, θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸ ξενοδοχεῖο. «Περάστε, παρακαλῶ», λέει σ' ἕναν καινούριο πελάτη, πού ἔρχεται, ἀνόποπτος γιὰ τὸ δράμα της.

'Η 'Αγγελίνα εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς πιδ ὁλοκληρωμένες ἀτομικότητες τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου. "Ὅλες οἱ μεταπτώσεις της, ἡ ἀγωνία της ὅτι θὰ χάσῃ τὸν 'Αποστόλη της, καὶ κάποτε ἡ ἐλπίδα της, ὅταν τῆς λέει ἕναν τρυφερό λόγο, ὅλες οἱ ἀποχρώσεις τοῦ χαραχτήρα της, τοῦ τόσο ἐμφυτα εὐθυμου, ὥστε

κι όταν ακόμα είναι σπαραγμένη, τραγουδά, αναλύονται όξότατα και προβάλλονται αναγλυφικότατα. Πλάι της όμως όλα τὰ άλλα πρόσωπα, ακόμα κι ὁ Ἀποστόλης, τοῦ ὁποίου ἡ νοσταλγία περιγράφεται μόνο, χωρὶς ν' ἀναβλύζει αἰσθητὰ ἀπὸ μέσα του, δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἀχνότατες σκιές. Οὐτε στιγμή δὲ γίνονται γνώριμα. Μπαινοβγαίνουν ἀδέξια πάνω στὴ σκηνή, κινεῦνται βιασμένα, μόνο γιατί τραβᾷ τὸ σπάγκο τους ἡ συγγραφεύς. Τὰ ἐπεισόδια ἀκολουθοῦν σπασμωδικὰ τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, δὲν ἀναπτύσσονται, δὲν ἔχουν φυσικότητα κι αὐθυπαρξία, εἶναι φανερό ὅτι τοποθετήθηκαν αὐθαίρετα, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κλαισιώσουν ὅπωςδὴποτε τὴν Ἀγγελίνα. Ἡ κλοπὴ καὶ ἡ ἀνακάλυψη τοῦ ἐνόχου στὸ τέλος γίνονται τόσο θελητὰ καὶ τόσο ἀπτόμα, ὥστε κάνουν τὴν ἐντύπωση ἐνὸς κακοραμμένου μπαλώματος.

Ἡ ἀδεξιότητα τῆς συγγραφέως εἶναι τόση, ὥστε ἀναπτύσσει ὅλη τὴν ὑπόθεση μέσα στὸ χῶλ καὶ στὴ βεράντα τοῦ ξενοδοχείου· ὁ θεατὴς διερωτᾶται ἀδιάκοπα πῶς λειτουργεῖ αὐτὸ τὸ ξενοδοχεῖο, τοῦ ὁποίου τὸ ὑπηρετικὸ προσωπικὸ δὲν ἀσχολεῖται παρὰ μόνο μὲ τίς ἐρωτικὲς του διενέξεις, καὶ τί εἶδος ξενοδοχεῖο εἶναι αὐτό, ὅπου ὅλοι οἱ ἔνοικοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἀπορροφῶνται κάθε στιγμή ἀπὸ τίς ἐρωτικὲς διαφορὰς τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ. Δὲν ὑπάρχει δράση, πλοκή, καλὰ καλὰ οὐτε δράμα· ὑπάρχει μόνο μιὰ λεπτότατη, διεισδυτικὴ ψυχογραφία. Ὅλο τὸ φῶς ρίχνεται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὴν Ἀγγελίνα· τὸ θέατρο δὲν ἐπιτρέπει παρόμοιες μονομέρειες.

Ὅταν μοῦ διάβασε τὸ καλοκαίρι τὸ ἔργο της ἡ συγγραφεύς —ἡ ὁποία διαβάζει ἐξαίρετα, ἡ ὁποία δίνει κάθε στιγμή ἐξαιρετικὴ παραστατικότητά στὸν ἐσωτερικὸ τοῦ κόσμου—γοητευμένη ἀπὸ τὴ μορφή τῆς Ἀγγελίνας, ἀπὸ τὴν πολὺ ἐπιμελημένη καὶ λογοτεχνικὴ διατύπωση τῆς κάθε φράσης κι ἀπὸ τὴν ποίηση ποὺ ἀναβλύζει ἀπὸ ἀρκετὲς σκηνές, δὲν πρόσεξα καὶ τόσο, καθὼς δὲν εἶχα καὶ τὸ χειρόγραφο στὰ χέρια μου γιὰ νὰ

τὸ μελετήσω, τίς ἀδυναμίες. Ἡ Σκηνὴ ὁμῶς εἶναι ἀμείλικτη· προβάλλει ἀναγλυφικὰ ὅλες τίς λεπτομέρειες, δὲν ἀφήνει οὔτε μιὰν ἀτέλεια νὰ περάσει ἀπαρατήρητη. Φαντάζομαι καὶ ἐλπίζω ὅτι πρώτη ἀπ' ὅλους θὰ κατάλαβε τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀνεπάρκεια τοῦ πλαισίου ποὺ περιβάλλει τὴν Ἀγγελίνα ἢ Ἰδία ἢ συγγραφεὺς, ἢ ὅποια ξέρω πόσο θερμὰ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξελιχθεῖ καὶ νὰ προοδεύσει.

Ὁ Θίασος, φυσικά, ὅπως τὸ σημείωσα κιόλας, δὲν ἦταν σὲ θέση ν' ἀποκρύψει καμιὰν ἑλλειψὴ τοῦ ἔργου. Ἡ Ἰδία ἢ Κα Μιράντα ἔπαιξε μὲ ζωηρότατο κέφι καὶ μπρίο, μὲ βαθιὰ κατανόηση ὅλων τῶν ἀποχρώσεων τοῦ χαρακτήρα τῆς Ἀγγελίνας, ἀλλὰ καὶ μὲ ὑπερβολικὰς κινήσεις· στιγμὲς, ζάλιζε πολὺ περισσότερο τὸ θεατὴ παρ' ὅσο τὸν ἀφάρπαζε. Ὁ κ. Γιαννίδης ἦταν ἀρκετὰ ξένος στὸ ρόλο του· ὄχι γιατί, ὅπως τὸ παρατήρησαν μερικοὶ κριτικοί, δὲν ἔχει τὴ μορφὴ τοῦ κατακτητῆ—οἱ γυναῖκες δὲ γοητεύονται πάντα μόνο ἀπὸ τοὺς ἀναγνωρισμένα ὠραίους ἄντρες, κι ὁ κ. Γιαννίδης ἔχει μιὰν ἀρκετὰ συμπαθητικὴ ἐμφάνιση ὥστε νὰ δικαιολογεῖται ὁ ἔρωτας τῆς Ἀγγελίνας—ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ καλλιτεχνικὴ του ἰδιοσυγκρασία ἐκδηλώνεται πολὺ περισσότερο σὲ ρόλους σύνθεσης παρὰ σὲ ρόλους ποὺ ἀπαιτοῦν λυρικό τόνο. Δὲν κατόρθωσε καθόλου νὰ ὑποβοηθῇ τὴ συγγραφέα νὰ δώσει ἐνταση καὶ ποίηση στὴν ἀτονα σκιαγραφημένη νοσταλγία τῆς φυγῆς. Ὁ κωμικός κ. Δαμασιώτης ἔπαιξε ἓνα ρόλο ἀτυχοῦ καὶ πικραμένου ἐρωτευμένου, καὶ φυσικά ἀπέτυχε. Ὁ κ. Μορίδης κι ὁ κ. Σπ. Μουσοῦρης κράτησαν εὐπρόσωπα τὸ μέρος τους. Πλαί τους, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡθοιοὶ ἐμφανίζονταν ἢ τουλάχιστον ἔδιναν τὴν ἐντύπωση (ποὺ εἶναι χειρότερο) ὅτι ἀνέβαιναν γιὰ πρώτη φορὰ στὴ σκηνή, χωρὶς νὰ ἔχουν καὶ κανένα προσὸν ἡθοιοῦ. Ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω ὅτι μιὰ κοπέλα, ποὺ ἀναγράφεται στὸ πρόγραμμα μόνο μὲ τὰ ἀρχικὰ της P.P., θυμίζει πολὺ περισσότερο μιὰ μικροσκοπικὴ, ὁλοστρόγγυλη μπάλα τοῦ μπυλιάρδου παρὰ ἓνα διαμορφωμένο ἀνθρώπινο πλάσμα.

Οἱ σκηνογραφίες τοῦ κ. Βακαλὸ εἶναι ἀσήμαντες, χωρὶς κανένα προσωπικὸ τόνο, κι ἄρκετὰ ἀκαλαίσθητες.

Πῶς θὰ συναγωνισθεῖ ὁ Θιάσος Μιράντας τοὺς ἄλλους, πολὺ πιὸ στερεοὺς, θιάσους, πῶς θὰ σταθεῖ, ὅταν δὲ θὰ κινεῖ τουλάχιστον τὴ συμπάθεια ἐπειδὴ ἀνέβασε ἓνα ἔργο μὲ μέτριες ἐλπίδες ἐπιτυχίας γιὰ νὰ δώσει μιὰν ὥθηση σὲ μιὰ Ἑλληνίδα συγγραφέα, ποὺ κατέχει μιὰ ξεχωριστὴ θέση στὴν ποίηση καὶ δίνει ὑποσχέσεις καὶ στὸ Θέατρο;